

СЪОБЩЕНИЕ ЗА МЕДИИТЕ

ДЕВЕТИ НАЦИОНАЛЕН ИНОВАЦИОНЕН ФОРУМ

ИНОВАЦИИ.БГ 2013

ИНОВАЦИОННИЯТ ПОТЕНЦИАЛ НА БЪЛГАРИЯ: ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

5 декември 2013 г., София, хотел „Шератон“

След регистрирания бърз темп на догонване за периода 2006 – 2010 г. по последни данни на Европейската комисия **България е с най-драстичен спад в годишната класация на Съюза за иновации и вече заема последно място в ЕС.** Същевременно годишният доклад *Иновации.бг* на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ отчита за първи път след началото на **значителен ръст в разходите за научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) от страна на бизнеса.** При продължаващ спад на държавното финансиране средствата от **външни източници** продължават да формират в най-голяма степен ръста на разходите за НИРД.

Докладът беше представен в София на **Деветия национален иновационен форум** под егидата на президента на Република България г-н **Росен Плевнелиев**, който връчи и наградите от **Националния конкурс за иновативно предприятие** на годината. Съорганизатори на форума са Enterprise Europe Network – България, Представителството на ЕК в България и Български лекарски съюз.

С разработената от МИЕ Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 българското правителство потвърждава намерението си да постигне **увеличение на разходите за НИРД, които към 2020 г. да достигнат 1,5% от БВП** – национална цел, заявена още с приемането на Националната програма за реформи 2011-2015 г. Приемането на амбициозната цел не е последвано от реални действия, които да увеличат държавното финансиране в сферата. **Продължаващият през 2012 г. спад на публичното финансиране за НИРД** се компенсира от частния сектор, вкл. със средствата по линия на ЕС. Благодарение на тази положителна тенденция през 2012 г. не се отчита спад на общите разходи за НИРД.

Докладът *Иновации.бг 2013* отчита **несъответствие на показателите за вход** (разходи за НИРД и персонал, зает с НИРД) и **изход** (публикации, цитирания, патенти) на националната научна и иновационна система (виж таблица 1 отдолу). Правят впечатление:

- противоречието между водещите за страната научни области по показатели за финансиране и заетост, от една страна, и предпочитаните образователни области, от друга;
- ниското финансиране на НИРД за аграрните науки, въпреки че биотехнологиите и екологичните храни са приоритет в Националната стратегия за развитие на научните изследвания и ще продължават да бъдат приоритет според Иновационната стратегия за интелигентна специализация;
- изоставащата подкрепа в областта на инженерните и технологичните науки спрямо заявените приоритети.

Новите страни членки имат огромен потенциал за подобряване участието си в европейските рамкови програми и за увеличаване на привлеченото финансиране, ако провеждат устойчива политика по създаване

и привличане на качествен човешки ресурс в науката. На фона на слабия държавен ангажимент в тази област **България отбелязва добро представяне** в рамковата програма на ЕК за наука и иновации по редица показатели:

- **16-то място** при съотнасяне на успешните проекти спрямо броя на изследователите, претеглен през общия брой на населението.
- **5-то място** при съотношение на успешните проекти спрямо БВП.
- **3-то място** при съотношение между успешни проекти и разходи за НИРД

На този фон, липсата на национален инструмент за съ-финансиране на участието на български организации в рамковите програми на ЕК сериозно подкопава устойчивостта на тези постижения и намалява шансовете за успех на българските организации. Всички останали страни-членки на ЕК са създали инструменти за съ-финансиране на своите национални организации под една или друга форма.

Докладът *Иновации.бг 2013* подчертава **дисбаланса в ЕС по отношение на заплащането на учени и експерти на национален и географски принцип за проекти, финансирани по общоевропейски научни програми**. Въпреки че тези проекти генерират „европейска добавена стойност“, **ЕК поставя в неизгодни условия участниците от новите страни членки и на практика засилва изтичането на мозъци от периферията към центъра на общността**. Част от действията за промяна на съществуващите практики могат да включват:

- отстояване на позиция за използване на единна схема на заплащане;
- създаване на проектен и административен капацитет в Брюксел;
- участие на повече експерти – представители на новите страни членки, при подготовката на финансовите ръководства на рамковите програми.

Секторният фокус на тазгодишното издание на *Иновации.бг* е фармацевтичната индустрия, която привлича значителни НИРД средства от чужбина. В България фармацията се определя като един от приоритетните сектори, върху чиято основа следва да се развива интелигентната специализация на страната. Индустрията се нарежда **в топ-5 в преработващата промишленост по множество ключови показатели**, като например заема:

- 1-во място по средна норма на печалба на едно предприятие– 19,7 %;
- 1-во място по ръст на износа в преработващата промишленост в периода 2008-2011 г. - 117 %;
- 3-то място по инвестиции в ДМА сред капиталово интензивни и по-нискотехнологични сектори; и
- 9-то място по износ - 566 млн. евро.

Все още, обаче, фармацевтичните компании, произвеждащи в България, са **генерични** и са ориентирани към **ниския ценови сегмент**, а местната индустрия изразходват **малък дял от своя годишен оборот за НИРД**. В това отношение България предлага много **неблагоприятна комбинация от ограничен пазар и засилена регулация**.

Както всяка година докладът *Иновации.бг* завършва с поредица препоръки, за да се намали разстоянието до амбициозната национална цел от 1,5 % дял на общите разходи за НИРД от БВП до 2020 г. и да се обърнат констатираните негативни тенденции:

- обединяване на множеството разпокъсани държавни звена за изпълнение и финансиране на политиката за изследователска, развойна дейност и иновации в **единна административна структура**;
- приемане на **интегрирана национална стратегия** с акцент върху взаимодействието “наука – образование – иновации” с по-малко на брой приоритети и концентрирано финансиране;
- въвеждане на минимум **тригодишен хоризонт на планиране** на националните средства за изследователска дейност и иновации;
- осигуряване на **приоритетно национално съфинансиране** на организациите, успели да привлекат средства от европейските рамкови програми за научни изследвания и иновации;
- специален фокус върху мерки за **иновационното развитие на нискотехнологични микро- и малки предприятия**;
- прилагане на мерки за подкрепа на **иновационната култура** (ученически и студентски проекти, форуми, музеи, иновационна журналистика).

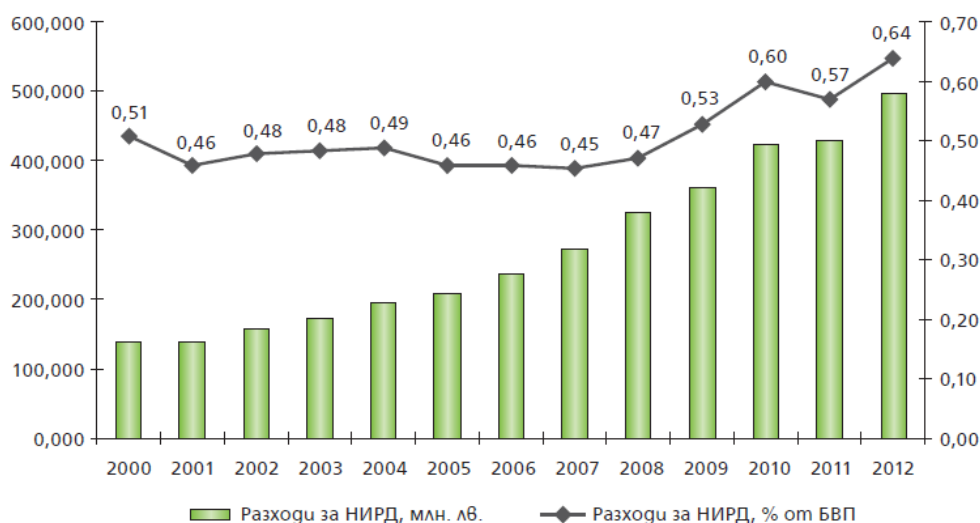
* * *

Допълнителна информация:

- Пълната версия на доклада *Иновации.бг 2013* и списъкът с наградените фирми от конкурса за иновативно предприятие на годината ще бъде достъпна на интернет страницата на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ на адрес <http://www.arcfund.net>
- Графики (налични и в графичен формат с висока резолюция)
- За повече информация: Доц. д-р Теодора Маринова (teodora.marinova@online.bg), тел. 973 3000.

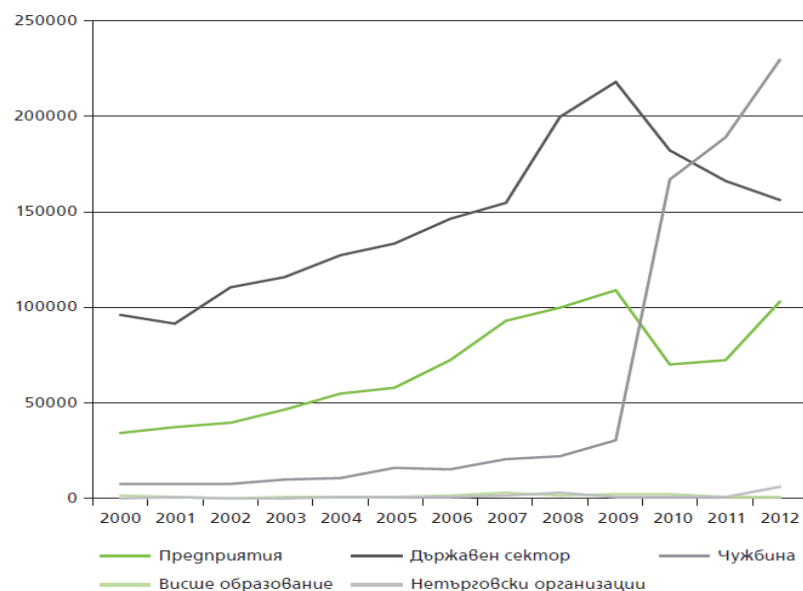
* * *

Фигура 1. Разходи за НИРД в България, 2000-2012 г.

Източник: НСИ, 2013.

Фигура 2. Разходи за НИРД по източници на финансиране, хил. лв

Източник: НСИ, 2013.

Таблица 1. (Не)съответствие между националните приоритети в областта на науката, образованието и иновациите

Разходи за НИРД, % от общите разходи за НИРД, 2012	Персонал, зает с НИРД, % от общия персонал, зает с НИРД, 2012	Научен продукт, брой публикации, 1990 – 2012	Технологичен продукт, брой патенти, 2001 – 2012	Завършили студенти по образователни области, брой, 2012	Завършили докторанти по образователни области, брой, 2012
Медицински науки, 44 %	Технически науки, 27 %	Физика и астрономия, 11 084	А – Човешки потребности, 236	Стопански науки и администрация, 13 516	Науки за обществото и човешкото поведение, 109
Технически науки, 24 %	Естествени науки, 26 %	Химия, 8 043	В – Технологични процеси, транспорт, 212	Науки за обществото и човешкото поведение, 9 204	Хуманитарни науки, 107
Естествени науки, 19 %	Обществени науки, 13 %	Науки за материалите, 6 980	Ф – Механика; осветление; отопление; двигатели и помпи; оръжие и боеприпаси, 199	Технически науки и технически професии, 6 998	Технически науки и технически професии, 103
Селскостопански науки, 7 %	Селскостопански науки, 13 %	Биохимия, генетика и молекулярна биология, 6 651	С – Химия и металургия, 172	Подготовка на учители и науки за образованието, 3 922	Подготовка на учители и науки за образованието, 98
Хуманитарни науки, 4 %	Медицински науки, 12 %	Медицина, 5 815	Н – Електричество, 134	Здравеопазване, 2 989	Здравеопазване, 91
Обществени науки, 3 %	Хуманитарни науки, 9 %	Инженерни науки, 5 108	Е – Строителство, минно дело, 94	Хуманитарни науки, 2 601	Изкуства, 72

Източник: SCOPUS; НИС; ПВРБ, собствени изчисления, 2013